

ҲАЁТ СИФАТИНИНГ АҲОЛИ ТУРМУШ ДАРАЖАСИ БИЛАН БОҒЛИҚЛИГИ

Хакимов Зафар Ибрагимович

Термиз иқтисодиёт ва сервис университети

доценти

Аннотация. Мазкур мақолада ҳаёт сифати ва аҳоли турмуш даражаси ўртасидаги боғлиқликнинг назарий моҳияти ва таърифи очиби берилган. Бир қатор адабий манбаларни таҳлил қилиш асосида муаллиф аҳолининг "даражаси" ва "ҳаёт сифати" тоифалари ўртасидаги боғлиқликни аниқлади, шунингдек, ҳаёт сифатини шакллантиришининг назарий ва услубий асосларини кўриб чиқди. Бундан ташқари, муаллиф ҳаёт даражаси ва сифатини баҳолаш учун кўрсаткичлар тизимини тақдим этади.

Калим сўзлар: Турмуш даражаси, ҳаёт сифати, фаровонлик, аҳоли даромадлари, қашшоқлик, товарлар нархлари даражаси, солиқ, ижтимоий нафақалар, ижтимоий эҳтиёжлар, ижтимоий тенгсизлик, сиёсий барқарорлик, хавфсизлик даражаси, бандлик, гендер тенглиги.

ВЗАИМОСВЯЗЬ КАЧЕСТВА ЖИЗНИ С УРОВНЕМ ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ

Аннотация. В данной статье раскрывается теоретическая сущность и определение взаимосвязи между качеством жизни и уровнем жизни населения. На основе анализа ряда литературных источников автор определил взаимосвязь между категориями "уровень" и "качество жизни" населения, а также рассмотрел теоретические и методологические основы формирования качества жизни. Кроме того, автор приводит систему показателей для оценки уровня и качества жизни.

Ключевые слова: *Уровень жизни, качество жизни, благосостояние, доходы населения, бедность, уровень цен на сырьевые товары, налоги, социальные льготы, социальные потребности, социальное неравенство, политическая стабильность, уровень безопасности, занятость, гендерное равенство.*

THE RELATIONSHIP OF QUALITY OF LIFE WITH THE STANDARD OF LIVING OF THE POPULATION

Annotatsiya: The article reveals the theoretical essence and determination of the relationship of the quality of life with the standard of living of the population. Based on an analysis of a number of literature, the author determined the relationship between the categories “level” and “quality of life” of the population, and examined the theoretic al and methodological foundations of the formation of quality of life. In addition, the author provides a system of indicators for assessing the level and quality of life.

Key words:: *Standard of living, quality of life, well-being, income of the population, poverty, commodity price level, taxes, social benefits, social needs, social inequality, political stability, level of security, employment, gender equality.*

Кириш

Ҳаёт сифатини ўрганиш билан боғлиқ муаммолар, асосан, сифат усулларининг феноменологик методологияси - сифат социологияси методологияси эгаллай бошлаган позициялар туфайли фаолроқ ривожлана бошлади. Шу сабабли, ҳаёт сифати ҳақидаги мунозаралар бир вақтнинг ўзида ижобий социологияга реакция эди. Иккинчисининг асосий постулатларидан бири ҳақиқий илмий билим ҳар қандай ҳодисанинг тадқиқот натижаларини тақдим этишининг миқдорий шакли билан боғлиқ деган ғоядир. Ҳақиқатан ҳам маълум бўлган нарса, уни миқдорий жиҳатдан аниқлаш мумкинми ёки ҳисоблаш мумкинми. Шунинг ҳам таъкидлаш керакки, "ҳаёт сифати" тушунчасининг социологик амалиётда кенг қўлланилиши инсон ҳуқуқлари ҳаракати позицияларининг мустаҳкамланиши ва тегишли халқаро ва миллий институтларнинг мустаҳкамланиши билан боғлиқ эди.

Таҳлил ва натижалар муҳокамаси.

"Турмуш даражаси" тушунчаси сифат ва миқдорий кўрсаткичлар тизими билан белгиланади, хусусан: озиқ-овқат, товарлар ва хизматларни истеъмол қилиш таркиби ва даражаси; аҳоли жон бошига даромад; асосий товарлар нархларининг даражаси ва динамикаси; солиқ ва ижтимоий нафақалар миқдори; озиқ-овқат маҳсулотларининг улуши. қашшоқлик чегараси остидаги аҳоли ва бошқалар. Миқдорий даража параметрлари статистик маълумотлар асосида ҳисобланган мутлақ ва нисбий қийматларда акс этади. Ҳам иқтисодий категория, ҳам ижтимоий стандарт, турмуш даражаси инсоннинг ижтимоий ва жисмоний эҳтиёжларини қондириш даражасини тавсифлайди ва қулай яшаш учун зарур бўлган моддий ресурсларнинг мавжудлигини акс эттиради. Шундай қилиб, "турмуш даражаси" тушунчаси, биринчи навбатда, аҳоли фаровонлигини, умуман жамият ва хусусан шахснинг фаровонлигини акс эттиради. Шу билан бирга, тадқиқотчиларнинг фикрига кўра, аҳоли турмуш даражасининг қуйидаги даражаларини ажратиш мумкин [4]:

- фаровонлик, бу ҳар томонлама шахсий ривожланиш учун имконият яратадиган барча бир қатор афзалликлардан бепул фойдаланишни назарда тутати;

- шахснинг жисмоний ва интеллектуал кучини тиклаш имкониятини таъминлайдиган илмий асосланган стандартларга мувофиқ оқилона истеъмол мавжудлигини ҳисобга олган ҳолда нормал даража;

- товарларни истеъмол қилиш даражаси меҳнатни такрор ишлаб чиқаришнинг минимал чегараси сифатида самарадорликни сақлашни таъминлайдиган қашшоқлик;

- қашшоқлик, бунда одам биологик мезонларга мувофиқ қабул қилинадиган, инсоннинг ҳаётийлигини сақлаб қолишга имкон берадиган минимал имтиёзлар тўпламини истеъмол қилади.[5]

Ижтимоий жараёнларнинг ривожланиш йўналишини акс эттирувчи илмий асосланган кўрсатмалар сифатида турмуш даражасини ижтимоий стандартлар сифатида баҳолашга имкон берадиган энг муҳим параметр.

Шу билан бирга, моддий базани, ижтимоий соҳаларни, аҳолининг даромадлари ва харажатларини ривожлантириш, моддий неъматларни истеъмол қилиш ва хизматлар учун тўловлар, яшаш шароитлари, ижтимоий таъминот ва хизматлар ва бошқалар.

Классик талқинда "турмуш даражаси" тоифаси аҳоли даромадлари даражаси, қашшоқлик ва ижтимоий тенгсизлик - яъни моддий эҳтиёжларни қондиришни тавсифловчи тоифалар нуқтаи назаридан талқин этилади. [7]

Шуни таъкидлаш керакки, ҳаёт сифатини баҳолашга комплекс ёндашувлар тобора ривожланиб бормоқда, улар доирасида ҳаёт сифатининг объектив параметрлари ва уларни субъектив идрок этиш боғлиқдир. Масалан, Economist Intelligence бўлими ходимлари яшаш шароитлари ва иқтисодий ривожланишнинг объектив омилларидан қониқишни тавсифловчи социологик сўровлар натижалари тўплами асосида ишлаб чиқилган аҳолининг ҳаёт сифати индексидан фойдаланишни таклиф қилмоқдалар, шу жумладан қуйидаги параметрлар: соғлиқ; оилавий ҳаёт сифати; ижтимоий-сиёсий жараёнларда иштирок этиш; моддий соҳада фаровонлик; сиёсий барқарорлик; хавфсизлик даражаси; қулай иқлим шароити; бандлик ва унинг шакллари; сиёсий ва фуқаролик эркинликлари; гендер тенглиги. Агар турмуш даражаси жамият аъзоларининг товарларга бўлган эҳтиёжларини рўёбга чиқаришни тавсифловчи бўлса, унда ҳаёт сифати - бу ўзига хос шахсий психологик ҳолатга эришиш билан эҳтиёжларни қондириш даражаси, уни адекват баҳоламасдан ҳукм қилиш мумкин эмас. Бундай ҳолда, "ҳаёт сифати" тушунчалари ўртасидаги фарқларни "иш сифати", "иш ҳаёти сифати" тушунчаларидан кўриш керак. В. А. Ядов таъкидлаганидек, ишчи кучининг сифати-бу ходимнинг мураккаблиги ва ходимнинг ишлаб чиқариш сифати ва муддатлари учун жавобгарлигини ҳисобга олган ҳолда муайян меҳнат функцияларини бажариш учун касбий маҳорати ва малакаси даражаси. Ишчи

кучининг сифати унинг табиий хусусиятлари (жинси, ёши, жисмоний кучи ва бошқалар) билан белгиланади.) ва ижтимоий-маданий нормалар. Меҳнат сифати-бу ходимнинг талабларга мувофиқ муайян вазифани бажариш қобилияти ва истаги туфайли меҳнат фаолияти жараёнининг хусусиятлари тўпламидир. Меҳнат сифати кўрсаткичлари-бу меҳнат жараёни ва унинг натижаларининг сифат ва миқдорий хусусиятлари. Ишнинг сифати мураккаблик ва меҳнат шароитларига, ходимнинг малакаси ва меҳнатга бўлган муносабатига боғлиқ [8, п. 103].

Меҳнат ҳаётининг сифати-бу жамият, корхона, шахснинг меҳнат салоҳиятини самарали амалга ошириш даражасини белгилайдиган шартлар тўплами. Меҳнат ҳаётининг сифати ҳаёт сифатининг умумий тоифаси ва фуқароларнинг шахсий ривожланиши имкониятларининг ажралмас қисмидир. Иш ҳаётининг сифатини баҳолашда учта ёндашув мавжуд. Биринчиси ислохотлар ва ижтимоий сиёсат натижаларини баҳолайди ва биринчи навбатда муносиб турмуш даражасини таъминлашга қаратилган. Иккинчи мақсад-жамиятнинг иқтисодий, ижтимоий, сиёсий ва маданий ҳолатини объектив аниқлаш. Учинчиси, биринчи навбатда иш жойидаги иш ҳаётининг сифатини баҳолаш. Ушбу услубий ёндашувнинг мақсади меҳнатни бегоналаштириш жараёнига тўсқинлик қиладиган шароитларни яратишдир. Меҳнат ҳаёти сифати тушунчаси лавозимга асосланади: асосий мотиватор иш ҳақи эмас, мартаба эмас, балки меҳнат жараёнидаги ютуқлардан қониқиш бўлиши керак. Ҳаёт сифати тушунчаси инсон ва ижтимоий гуруҳларнинг жисмоний, психологик ва ижтимоий фаровонлигини белгилайдиган шартлар тўплами сифатида шакллантирилади. Бундай шароитларга нафақат объектив ҳолатлар (озиқ-овқат, уй - жой, бандлик, таълим), балки фаровонликнинг субъектив баҳоси-ўз ҳаётидан, шу жумладан ишдан қониқиш ҳам киради. Ҳаёт сифати ва турмуш даражаси ўртасидаги боғлиқлик ҳақида гапирганда, шуни ёдда тутиш керакки, иккинчиси унинг турли жиҳатларини акс эттирувчи миқдорий ва сифат кўрсаткичлари тизими - аҳоли жон бошига истеъмол қилинадиган моддий товарлар ва хизматларнинг умумий миқдори билан ифодаланади;

озик-овқат ва нодавлат истеъмол даражаси, озиқ-овқат маҳсулотлари, шунингдек хизматлар; аҳолининг реал даромадлари; иш ҳақи; давомийлиги иш ва бўш вақт; уй-жой шароитлари; таълим, соғлиқни сақлаш, маданият ва бошқалар ривожланиш даражаси кўрсаткичлари.

Умуман олганда, аҳоли турмуш даражаси кўрсаткичларини қуйидаги гуруҳларга бўлиш мумкин:

- асосий харажатлар: миллий даромад, ялпи ички маҳсулот ва унинг ижтимоий эҳтиёжларга ажратилган улуши, моддий товарлар ва хизматларни истеъмол қилиш ҳажми, аҳолининг реал даромадлари, иш ҳақи, пенсиялар, истеъмол товарлари чакана нархлари даражаси ва пуллик хизматлар тарифлари, аҳолининг жамғармалари ва бошқалар.;

- натура шаклида: индивидуал моддий товарлар ва хизматларни истеъмол қилиш кўрсаткичлари, аҳолини узоқ муддатли фойдаланишнинг маданий, майший ва иқтисодий мақсадлари билан таъминлаш.;

- ноишлаб чиқариш ижтимоий тармоқларини ривожлантириш тавсифловчи;

- вақтинчалик шаклда ифодаланган: иш куни ва иш ҳафтасининг давомийлиги, ишламайдиган ва бўш вақтнинг давомийлиги ва ишлатилиши ва бошқалар.;

- ижтимоий-демографик: туғилиш даражаси, ўлим, аҳолининг ўсиши, ўртача ва ўртача умр кўриш;

- давлатнинг хусусиятлари ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш;

- ижтимоий таъминот даражасини тавсифлайди

Жамиятнинг табақаланиши ижтимоий ривожланишнинг барча босқичларида яшаш шароитлари мажмуаси бўйича Марказий минтақалардан сезиларли даражада орқада қолган Сибир минтақаларида айниқса кескин муаммо бўлиб чиқди.

Тадқиқотнинг ҳар томонлама моҳияти монографиялар, аҳоли турмуш даражаси бўйича илмий-амалий конференциялар материаллари, жамоатчилик

билан алоқалар соҳасидаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар, давлат статистикаси, интернет ресурсларидан фойдаланиш орқали ҳам таъминланди.

Иқтисодиётнинг институционал жиҳатлари жамиятнинг соф иқтисодий томонларини ижтимоий жиҳатлардан ажратиб турадиган чегарани хиралаштиради. Фаол изланишлар бошланди ва ҳаёт сифати концепциясини чуқурлаштириш асосида фаровонликнинг ажралмас кўрсаткичларини ишлаб чиқишга уринишлар қилинмоқда.

Замонавий шароитда ижтимоий сиёсат самарадорлигини баҳолашга имкон берадиган ажралмас кўрсаткич сифатида "ҳаёт сифати" тоифасидан фойдаланиш истаги кучаймоқда.

"Турмуш даражаси" ва "ҳаёт сифати" тушунчаларини концептуал ривожлантириш соҳасидаги энг замонавий ва қизиқарли ишлар қаторида, шунингдек, даража ва сифатнинг интеграл ва умумлаштирувчи кўрсаткичлари тизимини ишлаб чиқиш нуқтаи назаридан аҳоли ҳаёти, бизнинг фикримизча, олимларининг иши Ю.В. Красковс, И.В. Яковлева, аҳолининг ҳаёт сифатини баҳолаш ва баҳолаш муаммоларини таҳлил қилди [3].

Аҳолининг турмуш даражаси ва сифати ўртасидаги боғлиқликни чуқур ўрганиш маҳаллий илмий адабиётларда "ҳаёт сифати" тушунчасини ривожлантиришнинг тўртта асосий босқичини аниқлашга имкон беради:

1. Антагонизм (1960-йиллар боши-1970-йиллар боши).
2. Танқид ва мафкуравий қарама-қаршилик (1970-йилларнинг охири-1980-йилларнинг бошлари).
3. Миқдорий баҳолашни ривожлантириш (1990-йилларнинг бошлари).
4. Концептуал ривожланиш (1990-йилларнинг иккинчи ярмидан ҳозирги кунгача).

Шундай қилиб, ҳозирги вақтда ҳаёт сифати муаммолари билан боғлиқ рус илмий мунозараси асосан турли хил таркибий даражаларда амалга оширилаётган ижтимоий-иқтисодий дизайн самарадорлигини баҳолашнинг миқдорий мезонини излашга қисқартирилганлигини айтиш мумкин.

Бунинг учун аҳоли ҳаёт сифатининг ажралмас кўрсаткичини ҳисоблаш учун иқтисодий, ижтимоий, маданий ва бошқа трансформацион жараёнларни ўз ичига олган тизимли ўзгаришларни ҳисобга олиш керак. Бир ижтимоий тизимдан алтернативага ўтиш муқаррар равишда фундаментал, маълум маънода институционал ўзгаришлар билан боғлиқ [4].

Ижтимоий ўзгариш натижалари ўнинчи халқаро симпозиумда "Россия қаерга кетмоқда?", мунтазам равишда ижтимоий Фанлар бўйича Фанлараро академик Марказ (Interceptor) ва Москва ижтимоий-иқтисодий Фанлар Олий мактаби томонидан ўтказилади. Биринчи ва иккинчи симпозиумлар 1993 ва 1994 йил декабрда, учинчиси 1996 йил январда бўлиб ўтди. Кейинчалик, симпозиум ҳар йили январ ойининг учинчи ҳафтасида ўз вақтида ўтказилади.

Ушбу симпозиумнинг асосий мақсади сўнгги ўн йилликнинг умумий семантик натижасини умумлаштириш, Россия томонидан содир этилган "ўтиш даври" нинг асосий йўналишларини аниқлаш, Россия жамиятини ўзгартиришнинг энг асосий, сифатли натижаларини умумлаштириш, Россия келажаги учун вариантларни аниқлашдир [5].

Симпозиум йиғилишларида муҳокама қилинган масалалар: - Россияда қандай институционал тизим шаклланган; - жамиятнинг ижтимоий тузилиши қандай ўзгарган; - Россиянинг инсоний (маданий, иқтисодий, динамик) салоҳияти ошдими ёки тўғрироғи пасайдими?

Аҳолининг ҳаёт сифатини ўзгартириш муаммоларини муҳокама қилишда Б. М. Генкиннинг "мета-иқтисодиётга кириш ва иқтисодий фанлар асослари" асари катта ҳисса қўшди, унда "ҳаёт сифати" инсон эҳтиёжларини қондириш даражаси билан тавсифланади. аниқланган тегишли нормалар, урф-одатлар ва анъаналарга мувофиқ, шунингдек шахсий даъволар даражасига нисбатан [9-10].

Ушбу талқин билан аҳолининг ҳаёт сифатини ўрганишнинг социологик усуллариининг роли ошади. В. М. Генкиннинг таъкидлашича, ҳар қандай объект ёки жараённинг сифати фақат нормалар, стандартлар, қоидалар, анъаналар, урф-одатлар билан белгиланадиган маълум бир стандартга

нисбатан ўрнатилиши мумкин. Бизнинг фикримизча, бу талқин субъектив фаровонлик тушунчасига энг яқин бўлиб, у иқтисодиётдан ташқарига чиқади ва шунинг учун "ҳаёт сифати" тоифасининг ижтимоий йўналиши мустаҳкамланади.

"Ҳаёт сифати" тушунчаси одамлар ҳаётининг сифат томонини тавсифлашга мўлжалланган.

Бундан ташқари, ҳаёт сифати нафақат объектив яшаш шароитлари, балки одамларнинг яшаш шароитларига бўлган қадрият муносабати, субъектив идроки билан ҳам тавсифланади. Шундай қилиб, глобал жараёнлар таъсири остида "ҳаёт сифати" тоифаси рус илмий адабиётида унчалик аниқ бўлмаган бўлсада, тобора кўпроқ жой эгаллай бошлайди. Ушбу концепция ҳали ҳам ноаниқ ва аниқ бўлиб қолмоқда ва бир-бирига тўғри келмайдиган кўп жиҳатдан қўлланилади, улар билан маълум бир тадқиқотчи ёрдамида ҳал қилинган мақсад ва вазифаларга қараб юкланади.

"Ҳаёт сифати" категориясининг моҳияти ва мазмунини назарий ва услубий таҳлил қилиш замонавий рус нутқида ушбу тушунчадан фойдаланадиган бир нечта асосий, энг кўп ишлатиладиган маъноларни аниқлашга имкон берди:

- умуман олганда аҳоли ва ижтимоий сиёсат уларнинг хатти-ҳаракатларида бошқариладиган умумэтироф этилган фактик стандартларнинг умумий белгиси сифатида;

- ҳақиқий ижтимоий сиёсатни танқид қилиш учун ишлатиладиган маълум юқори стандартларга, стандартларга йўналтирилган белги сифатида. Бундай ҳолда, қоида тариқасида, мўлжалланган намуналар ва стандартларни ташкил этувчи кўрсаткичларнинг ўзига хос таркиби ва параметрлари ҳақида гапириш одатий ҳол эмас. Фақат жамоат ҳаётининг муҳим соҳалари, масалан, соғлиқни сақлаш, даромадларнинг тенг тақсимланмаганлиги, истеъмол даражасидаги асоссиз тенгсизлик, экологик ва жиноий вазият ва бошқалар.;

- статистик ва идеал намуналардан аҳолининг реал ҳаётидаги оғишларнинг умумий векторини (ижобий ва салбий) белгилаш сифатида.

Ушбу тоифадаги ушбу семантик юк аввалгиси билан чамбарчас боғлиқ. Уларнинг фарқи шундаки, бу ҳолда ҳаётнинг ҳақиқий сифатига дастлаб берилган салбий баҳо кўрсатилмайди. Категория ҳақиқатни Сонтинуумнинг экстремал ҳолатлари орасидаги "ҳақиқий" ўрнини намоиш этиш орқали баҳолаш учун мўлжалланган восита сифатида ишлатилади: қониқарсиз (паст сифатли) ҳолат-қониқарли (сифат-идеал, стандартга ўтиш) ҳолат;

- аҳоли ва унинг алоҳида қатламлари ва гуруҳлари ҳаётидаги муаммоли жойларни аниқлаш учун кўрсаткичлар (мезонлар) функцияларини бажарадиган намуналар, стандартлар, стандартлар тўплами сифатида;

- инсоннинг ажралмас хусусияти сифатида.

Ҳаёт сифати одамларнинг эҳтиёжлари ва манфаатларининг бутун мажмуасини қондириш даражаси ва тўлиқлигини ҳар томонлама тавсифлаш учун мўлжалланган асосий ажралмас кўрсаткич сифатида қаралади. Шу муносабат билан субъектив хусусиятларни битта интеграл кўрсаткичда таққослаш муаммосини ҳал қилиш керак.

Хулоса

Ҳаёт сифатини ўрганиш билан боғлиқ муаммолар, асосан, сифат усуллариининг феноменологик методологияси - сифат социологияси методологияси егаллай бошлаган позициялар туфайли фаолроқ ривожлана бошлади. Шу сабабли, ҳаёт сифати ҳақидаги мунозаралар бир вақтнинг ўзида ижобий социологияга реакция эди. Иккинчисининг асосий постулатларидан бири ҳақиқий илмий билим ҳар қандай ҳодисанинг тадқиқот натижаларини тақдим этишнинг миқдорий шакли билан боғлиқ деган ғоядир. Ҳақиқатан ҳам маълум бўлган нарсa, уни миқдорий жиҳатдан аниқлаш мумкинми ёки ҳисоблаш мумкинми. Шунинг ҳам таъкидлаш керакки, "ҳаёт сифати" тушунчасининг социологик амалиётда кенг қўлланилиши инсон ҳуқуқлари ҳаракати позицияларининг мустаҳкамланиши ва тегишли халқаро ва миллий институтларнинг мустаҳкамланиши билан боғлиқ эди.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Айвазян С.А. (2002). Анализ синтетических категорий качества жизни населения субъектов Российской Федерации: их измерение, динамика, основные тенденции (по данным статистики за 1997-1999 гг.). Уровень жизни населения регионов России, № 11, с.7.
2. Чуличков Е.А. (2009). Уровень и качество жизни населения. Челябинская гуманитарная, № 7, с. 69.
3. Саркулова, А.Т. (2007). Качество жизни: теоретический и социологический анализ основных категорий. Вестник Поволжской академии государственной службы, № 13, с.151.
4. Андреева О.Н. (2012). Уровень и качество жизни: содержание понятий и их составляющих.
5. Кузьмина Е.В. (2013). Особенности понятия «уровень жизни» в системе социально-экономических отношений. Идеи и идеалы, № 2, с.61.
6. Куликов Л.М. (2012). Экономическая теория. (С.215). М .: ТК Велбы, Проспект.
7. (2015). Рейтинг регионов РФ по качеству жизни. (С.21). Москва: РИА Рейтинг.
8. Захарова Е.Н., Келиматова Р.Ю. (2017). Основные характеристики концепции уровня жизни. Новая наука: опыт, традиции, инновации. Международное научное периодическое издание по итогам Международной научно-практической конференции: в 3-х частях., С. 98-100.
9. Сукиева М.М. (2017). Модернизация социальной сферы региона (на примере Республики Ингушетия). Региональная экономика и управление, № 1-3, с. 493.
10. Севрюков А. (2012). Государственно-частное партнерство как эффективный механизм решения жилищной проблемы. Финансы и кредит, № 25, с.37.